

JORNADA L'ACCIÓ CULTURAL ALS PETITS MUNICIPIS

Centre d'Estudis i Recursos Culturals, 25 d'abril de 2009

Bibliografia

Informació elaborada pel Centre d'Informació i Documentació

L'Action culturelle des petites villes : guide pratique. Paris : Association des petites villes de France, 1995. 85 p.

Resum

Vers les preocupacions i necessitats expressades per alcaldes i altres estaments polítics de petits municipis, recollides entre les diverses reunions regionals organitzades per Association des petites villes de France (amb la col·laboració de l'*Observatoire des Politiques Culturelles*), s'elabora el present llibre que, lluny de promoure un model inequívoc, vol ser guia dels diversos mètodes d'actuació i escenaris davant els quals poden trobar-se els petits municipis.

Estructurada en dues parts (una, respon als actors, rols i responsabilitats de l'àmbit cultural; l'altra, als sectors d'activitat cultural), aquesta obra busca mostrar les línies comunes de comunicació, per aconseguir un millor diàleg entre dirigents polítics i professionals de la cultura, i aconseguir així, emprendre un projecte cultural.

Sumari: Les acteurs du développement culturel, rôles et responsabilités ; Les secteurs de l'action culturelle

FEMP (9a Asamblea Geneneral, 2007) **Estatutos y resoluciones. Gobiernos locales : el valor de la proximidad.** [en línia]. Madrid: Federación Española de Municipios y Provincias FEMP, 2007. 125 p.

<http://www.femp.es/index.php/femp/content/download/6517/59097/RESOLUCIONES_9_ASAMBLEA.pdf> [Consulta: abril 2009]

Resum

Aquest document recull les resolucions aprovades, així com els estatuts de la *Federación Española de Municipios y Provincias*, fruit de la 9ª Asamblea General de la FEMP, celebrada a Madrid el 2007. Constituïts en set taules, i tot fent balanç de la situació que es viu als municipis, es van tractar temes tals com: govern local; finançament als governs locals; territoris sostenibles i habitables; promoció de l'activitat econòmica i desenvolupament local; serveis a la ciutadania; intermunicipalitat; relacions exteriors, solidaritat i cooperació.

Tot fent una lectura a nivell de petits municipis, cal destacar la importància de les polítiques de desenvolupament territorial, per tal de permetre l'impuls d'estratègies de cohesió social i posar fre als processos de marginalització que pateixen en molt casos.

Les polítiques culturals (juntament amb les educatives, esportives i de joventut) són el puntal bàsic per al desenvolupament social i econòmic de les ciutats, per lluitar contra l'exclusió, per la integració, la participació de la ciutadania, la diversitat i la cohesió social.

A través d'unes polítiques transversals i de proximitat, és pot garantir l'accés i el gaudi universals, bens comuns i experiències vitals, generadores d'identitat, de pertinença i de cohesió, de promoure el desenvolupament social i, cultural del municipi. Cal però, una millor definició de funcions, coordinació i redistribució més idonis dels recursos existents.

Un dels principals problemes de l'administració local, sobretot quan parlem de municipis petits, és el finançament, que provoca tensions entre recursos disponibles i les creixents necessitats financeres; resulta així, imprescindible que les entitats locals disposin d'instruments i eines adequades que els permetin adaptar-se a les necessitats actuals. En aquest punt, es destaca el paper de Diputacions i Mancomunitats de municipis, com a elements de suport i d'impuls d'actuacions complementàries de competència municipal, de suport per la gestió de programes i projectes.

Sumari: Mesa 1: gobierno local ; Mesa 2: financiación de los gobiernos locales ; Mesa 3: territorios sostenibles y habitables ; Mesa 4: promoción de la actividad económica y desarrollo local ; Mesa 5: servicios a la ciudadanía : 5.1: Asuntos sociales, nueva ciudadanía y convivencia ; 5.2: Seguridad y movilidad ; 5.3: Educación, ocio y tiempo libre ; Mesa 6: intermunicipalidad ; Mesa 7: relaciones exteriores, solidaridad y cooperación ; Estatutos de la FEMP

LEFEBVRE, Alain ; SIBERTIN-BLANC, Mariette. **Guide des politiques culturelles des petites villes.** París: Deixa, 2006. 254 p. ISBN 2-911065-61-1

Resum

L'associació francesa APVF (*Association des petites villes de France*), integrada per més de 1.000 municipis (d'entre 3.000 i 20.000 habitants), juntament amb l'*Observatoire des Politiques Culturelles* i *Dexia Crédit Local*, han publicat aquesta guia; un treball, fruit de la cinquantena d'entrevistes mantingudes amb alcaldes i d'altres professionals de la cultura, així com les consideracions i conclusions trobades en tres seminaris dedicats al món de la cultura, en el transcurs del 2005 ("Les petites villes: territoires d'actions et de coopérations culturelles"; "La place des publics dans le renouveau des politiques culturelles des petites villes"; "L'action culturelle, moteur du développement des territoires?")

Aquest llibre, publicat com a eina de reflexió per a electes, responsables de programació, professionals de l'acció cultural i dels mateixos usuaris de la cultura, vol aportar elements per tal de donar resposta a les necessitats davant les quals es troben els petits municipis.

Vers l'actual panorama d'actuació en el que es troben els municipis, i les noves vies de desenvolupament en el sector cultural, aquesta guia recull 24 fitxes temàtiques dividides en 5 grans blocs (punts clau de la intervenció cultural dels petits municipis; elaboració i posada en marxa del projecte cultural; el territori i els actors de l'acció cultural; les eines de la política cultural; camps d'acció), amb l'objectiu d'impulsar les polítiques culturals territorials.

Sumari: Introduction ; Les enjeux de l'intervention culturelle des petites villes ; Élaboration et mise en oeuvre du projet culturel ; Territoire et acteurs de l'action culturelle ; Les outils d'une politique culturelle ; Les domaines d'action

LÓPEZ DE AGUILETA, Iñaki. “**Nuevas prácticas de gestión cultural municipal**”. En: Conferencia Internacional sobre Políticas Culturales, 1a, 2005, Bilbao. *Kultur politikei buruzko nazioarteko i biltzarra*. Vitoria-Gasteiz : Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco, 2007. ISBN 978-84-457-2657-0. p. 229-240

Resum

La ponència d'Iñaki López de Aguilera, sots-director de programació cultural de l'Ajuntament de Bilbao, versa sobre les noves pràctiques de gestió cultural municipal o, com ell prefereix anomenar “les bones pràctiques en gestió cultural municipal”, tot elaborant els seus plantejaments i reflexions a través de múltiples exemples (en clau basca).

En el marc actual, les polítiques culturals municipals giren al voltant de la competència entre municipis, així com el fet que s'afegeixin paràmetres com el desenvolupament econòmic, urbanístic i les qüestions d'imatge en el sí dels objectius culturals de les polítiques engegades; és a dir, l'ús d'eines del màrqueting en la gestió cultural.

Una de les evidències anotades, és la dificultat que tenen els municipis petits i mitjans per posicionar-se a nivell cultural, destacant molt especialment els casos de ciutats que estan a tocar de les capitals.

D'entre els reptes que el ponent assenyala, estan en aconseguir una vertadera coordinació entre-àrees, generar nous espais de cooperació, començant des de les mateixes àrees de cultura (entre programadors, museus, biblioteques, professors de música...); així com el fet de regenerar la proliferació d'organismes autònoms locals (molt similars, d'alguna manera a la forma d'actuar d'ajuntaments petits i mitjans), més àgils en alguns sentits per tirar endavant projectes, tot i els desavantatges que pot tenir (massa autònoms, problemes de coordinació, etc...).

Sumari: Introducción ; Generalización del uso de herramientas empresariales ; Redes, circuitos y sinergias ; Nuevo marco de relación con la iniciativa privada y social ; Luces y sombras en la captación de nuevos públicos ; Nueva generación de equipamientos ; Uso de las nuevas tecnologías de la información ; Reflexiones sobre la estructura y las formas de gestión.

MARTÍNEZ I ILLA, Santi. **La cooperació amb els petits municipis: marc actual i perspectives**. [en línia]. Barcelona : Centre d'Estudis i Recursos Culturals. Diputació de Barcelona, 2004. 26 p. < <http://www.diba.cat/cerc/fitxers/petitsmun.pdf> > [Consulta: abril 2009]

Resum

El present document de Santi Martínez, reflexiona al voltant de l'estat de les polítiques culturals en l'àmbit dels petits municipis, de les necessitats i mancances en les que es troben, i de com els resulta així necessari la cooperació d'una altra administració de segon nivell, per tirar endavant propostes i projectes en matèria cultural.

En aquest sentit, la Diputació de Barcelona com a ens local de segon nivell, i més concretament, des de l'Àrea de Cultura, desenvolupa la seva funció de cooperació amb els municipis, a través de diferents línies, ja sigui des dels diversos serveis de l'Àrea o des d'altres línies específiques d'intervenció.

Val a dir però, que la direcció bàsica de la cooperació de la Diputació tendeix a prioritzar les programacions culturals estables, quan als petits municipis hi predominen les programacions ocasionals o eventuals.

Com a conclusions del document, es marquen algunes possibles estratègies a seguir com ara: explorar altres formules que permetin incrementar la professionalització i especialització de la gestió culturals petits municipis, fomentar les iniciatives intermunicipals, agilitzar les vies de suport al sector associatiu i l'adopció d'una estratègia de cooperació més proactiva.

Sumari: I. Presentació ; 1. Perfil: cultura i petits municipis en el context actual ; 2. Acció cultural i petits municipis ; 3. El marc actual de la cooperació municipal : Servei de Biblioteques ; Oficina de Difusió Artística ; Oficina del Patrimoni Cultural ; 4. Valoració de la situació actual i possibles direccions futures ; 5. Nous escenaris per a la cooperació intermunicipal ; Annex 1. Resum fórmules i mecanismes de cooperació Àrea de Cultura

MARTÍNEZ I ILLA, Santi. **La cooperació municipal en matèria de cultura: realitats i perspectives en l'àmbit dels petits municipis**. [en línia]. Barcelona : Centre d'Estudis i Recursos Culturals. Diputació de Barcelona, 2004. 12 p.
< <http://www.diba.cat/cerc/fitxers/municpetits.pdf> > [Consulta: abril 2009]

Resum

A través d'un recull d'experiències de cooperació intermunicipal en matèria de cultura dins l'àmbit català, aquest document analitza les dinàmiques de col·laboració entre municipis per valorar l'estat d'aquestes.

La cooperació intermunicipal reclama, la voluntat de voler tirar endavant projectes compartits i arribar al consens; un consens que tingui present, la ubicació de l'equipament, el model de gestió i el pes de cada municipi, així com el de finançament.

Atenent a aquestes consideracions inicials, els criteris pels quals es regeix l'anàlisi són: el protagonisme dels petits municipis en la gestió i manteniment dels projectes, el pes que tenen el municipis en el conjunt d'iniciatives i, el seu component de relació horitzontal entre els propis municipis participants.

Seguint aquesta lògica d'anàlisi, s'observa certa absència d'organismes amb estructures fortes de cooperació, com són les Mancomunitats de municipis (amb un fort pes jurídic). La cooperació cultural reclama d'estructures encara més bàsiques i flexibles, que s'adaptin millor a la dimensió i característiques dels projectes culturals. En aquest sentit, s'evidencia com, en projectes relacionats amb el patrimoni la fórmula de cooperació més habitual és el consorci (com l'*Ecomunseu de les Valls d'Àneu* i l'*Ecomuseu del Moianès*), mentre que en projectes relacionats amb la difusió cultural i artística la tendència apunta cap a iniciatives encara més laxes, que van des de convenis formals a simples acords de col·laboració (com el *SOLC* i el *Torderades*).

Sumari: Els arguments i el marc legislatiu ; Projectes de cooperació municipal: la realitat i els límits ; Altres fórmules i conceptes de cooperació municipal ; Per continuar parlant-ne (a mode de conclusions)

MASCARELL, Ferran. **“La Cultura en el món rural: accés i oportunitats”**. [en línia]. A: *El govern de Catalunya amb el congrés del món rural*. Barcelona : Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, [2006]. p. 29-31
< <http://www.congresmonrural.com/htmls/Propostes.pdf> > [Consulta: abril 2009]

Resum

És un error, caure en la temptació de pensar que la cultura, és quelcom capdal només a les grans urbs. En un moment com l'actual, on la globalització i les noves tecnologies són present en tots els àmbits, no té sentit continuar parlant d'espai urbà i espai rural: Ja sigui per raons de feina, estudis o d'oci, la gent que viu en un entorn rural, és una població mòbil i accedeix a aquest espais urbans en qualsevol moment. Però, no per aquest motiu, s'ha de caure en el reduccionisme de concloure que, l'àmbit de la cultura és quelcom exogen als espais rurals.

Aquest text, anota les propostes elaborades des de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, presentades en el marc del *Primer Congrés del Món Rural* (2006), juntament amb el de les altres conselleries del Govern, per tal de mostrar tot un conjunt de mesures destinades a millorar diferents aspectes del món rural català.

En el cas del aleshores Conseller de Cultura, Ferran Mascarell, destaca aquí com, la Cultura és l'espai d'expressió, creació, talent i imaginació en benefici de tothom i, en aquest sentit, cal desenvolupar i potenciar al màxim la cultura en el medi rural, per tal de fer d'aquest context quelcom singular. L'accés, polivalència i cooperació han de ser els eixos vertebradors de la cultura en aquest àmbit.

L'objectiu serà així, actuar a través del pacte directe amb els ajuntaments, per ser les institucions més properes a la població; tot creant la màxima complicitat i diàleg amb la societat civil a través d'entitats i agents culturals.

Preservar, renovar i projectar el patrimoni, en sentit ampli; potenciar l'associacionisme, enfortint les estructures d'entitats i associacions juntament amb la d'altres estructures més flexibles (sobretot entre els joves), per induir noves formes de participació, etc.. Són algunes de les propostes presentades en aquest congrés.

MÉNDEZ, Ricardo. **“Ciudades innovadoras y desarrollo territorial en regiones periféricas y áreas rurales”**. En: *Una Nueva cultura del territorio : criterios sociales y ambientales en las políticas y el gobierno del territorio*. Barcelona : Diputació de Barcelona, 2006. ISBN 84-9803-080-3. p. 221-235

Resum

Cada cop més, poden trobar-se noves experiències de xarxes de ciutats, que intenten aportar nous recursos econòmics, humans i coneixements per desenvolupar projectes en comú; experiències que generen tot un conjunt d'externalitats per les “ciutats connectades” que milloren el seu funcionament intern, però també la seva projecció portes en fora.

El doctor en geografia Ricardo Méndez, apunta en aquest article les principals línies d'acció que un territori ha de tenir present per elaborar propostes innovadores que ajudin al desenvolupament territorial.

Fruit de l'observació de diverses estratègies existents de ciutats en aquest i d'altres àmbits (*learning cities, villes éducatrices, villes numériques, telecites, slow cities...*), així com a través de les reflexions teòriques davant aquest tema (des de la crítica a les primeres reflexions del *Gropup de Recherche Européen seu les Milieux Innovateurs*, a les elaborades per altres investigadors de la talla de Farrell i Thirion), l'autor evidencia, per una banda, la necessitat d'apostar per l'aprenentatge a nivell individual i col·lectiu, tot millorant l'oferta educativa i adequant-la a les demandes de treball, però també impulsant la creació de serveis que puguin sostenir a les petites i mitjanes empreses, així com la difusió de bones pràctiques en matèria de gestió. Per altra banda, Ricardo Méndez assenyalava la necessitat de construir xarxes locals en pro d'augmentar la qualitat de vida urbana, creant espais de diàleg i participació, millorant la coordinació entre universitats, centre d'investigació i formació amb les empreses i institucions públiques. En aquest sentit, es important que hi hagi col·laboració i treball en xarxa davant qualsevol actuació que vulgui fer-se en pro del foment de l'aprenentatge i la innovació.

Sumari: Introducción ; El sistema de ciudades en la promoción del desarrollo territorial ; Construir ciudades innovadoras : economía, sociedad y conocimiento ; Algunas claves para la construcción de ciudades innovadoras ; Nuevas políticas de dinamización urbana a partir de la innovación ; Bibliografía

La Mise en culture des territoires : nouvelles formes de culture événementielle et initiatives des collectivités locales./ coordonné par Violaine Appel, Cécile Bando, Hélène Boulanger... [et al.]. Nancy : Presses Universitaires de Nancy, 2008. 275 p. ISBN 978-2-86480-898-5

Resum

En el context d'actual territorialització de les polítiques culturals, la cultura ha esdevingut l'eix central en la construcció de la imatge dels territoris. Els ens locals, desenvolupen noves estratègies d'acció (cultural), tot mobilitzant actors ben diversos (d'institucions, organitzacions, grups socials, etc.), sota noves formes de vinculació als territoris.

El grup d'investigació GRICP de la Nancy Université, format per professors/investigadors de ciències de la informació i comunicació, fa diversos anys que treballa en l'anàlisi d'aquestes formes acció culturals.

Davant la magnitud d'aquest camp d'investigació, així com l'ús dels resultats obtinguts en la seva recerca, els ha portat a la reflexió en forma de simpòsium (10 i 11 de maig de 2007, Nancy Université) i, posteriorment, recollir-ho en aquest llibre, amb l'objectiu de posar en

comú els diversos punts de vista i avançar en la comprensió d'aquestes noves estratègies seguides pels ens locals; de comprendre les polítiques culturals que impliquen aquestes noves formes de manifestacions culturals (a nivell sociocultural, polític, econòmic i de comunicació).

Sumari: Introduction: La mise en culture des territoires / Violaine Appel, Cécile Bando, Hélène Boulanger, Gaëlle Crenn, Valérie Croissant, Bénédicte Toullec ; Mutations et stratégies de valorisation patrimoniale : les identités multiples des territoires / Michèle Gellereau ; Partie 1. Construction des identités et mise en image des territoires: Affirmation d'une culture identitaire et fédératrice : les festivals hip hop organisés dans les villes de banlieue / Laurent Beru ; La fête du paysage, élément de cohésion et objet d'aménagement : le cas de l'ouest vosgien / Rachel Jacopin, Jean-Pierre Husson, Marc Benoit ; Se tourner vers l'Europe ou demeurer chez soi? : perception et expression du soi roumain lors de deux fêtes banatéennes / Séverine Lagneaux ; Être "arctique" : identité et territoire / Emmanuel da Silva ; Partie 2. Acteurs et dynamiques des politiques culturelles: Pour une reterritorialisation des politiques culturelles intercommunales : l'invention d'un dispositif, le cas "Scènes et Cinés" / Emilie Pamart ; De l'événementiel muséal en milieu rural : l'exemple de la politique du département du Gers / Martine Regourd ; De la démocratie culturelle au projet de territoire : mise à l'eau d'un Pays d'art et d'histoire en "Territoire Rhône" / Michel-Jean Laveaud ; Genèse, représentations et stratégies autour d'un événement culturel à portée géopolitique : Luxembourg et Grande Région, capitale européenne de la culture 2007 / Eric Auburtin ; La ville au service de la culture versus la culture au service de la ville / Laura Delavaud ; De l'art du territoire au territoire sans art / Didier Manuel ; Partie 3. Dispositifs et déploiement des événements culturels: Les ambassadeurs de "Lille 2004, capitale européenne de la culture", un dispositif politique normatif / Emilie da Lage ; Les Fêtes de la Nouvelle-France : exemple québécois d'une nouvelle forme de culture événementielle hautement médiatisée / Alain Lavigne ; Deux cités bretonnes, Bécherel et Moncontour : originalité et force des micro territoires culturels / Claire Maheo, Manuelle Aquilina ; Le Centre de Culture Européenne de Saint-Jean d'Angély : analyse sémiologique des problématiques de communication / Gérard Chandès, Alain Ohnenwald ; Art contemporain et territoire vus du centre d'art / Sarah Cordonnier ; Des architectes dans des actions artistiques événementielles / Elise Macaire ; Le calendrier festif local : un nouvel enjeu de communication territoriale / Laurent-Sébastien Fournier ; Perspectives / Violaine Appel, Cécile Bando, Hélène Boulanger, Gaëlle Crenn, Valérie Croissant, Bénédicte Toullec ; Auteurs ; Direction et comité scientifiques

MUÑOZ, Francesc. **“Cataluña interior, Cataluña dispersa : paisajes de cercanía”**. En: *Arte, experiencias y territorios en proceso*. Calaf : Idensitat. Associació d'Art Contemporani, 2007. ISBN 978-84-612-0475-5. p. 40-44

Resum

Francesc Muñoz, doctor en geografia i professor a la UAB, especialitzat en urbanisme, planificació urbana i disseny d'estratègies territorials, analitza en aquest article el model de producció espacial que ha acabat per configurar el territori català, caracteritzat per una insostenibilitat ambiental, especialització dels llocs, banalització del paisatge i segregació social.

Ha aparegut un espai metropolità laxa, urbanitzat de forma dispersa, en el sí d'un territori que integra llocs i paisatges diferents; un paisatge dispers plagat de cases unifamiliars, amb una total absència de criteris paisatgístics a l'hora d'urbanitzar que no representen cap contingut cultural ni simbòlic d'aquella col·lectivitat creada.

Davant aquesta lògica, el repte de futur serà repensar aquests escenaris generats, i com en ells, introduir-hi elements de complexitat i diversitat en la planificació urbana, que respongui a la realitat actual; una realitat, que poc té a veure amb la que fa més d'una vintena d'anys va començar a denotar-se en alguns territoris catalans i on ara, ha deixat de tenir sentit la distinció entre espai urbà / espai rural, ja que aquesta lògica d'urbanització (com l'autor anomena), pot extrapolar-se a qualsevol urbanització.

Sumari: La dispersió urbana : los nuevos paisajes de cercanía ; Los riesgos territoriales y paisajísticos de la urbanización dispersa ; Los paisajes de cercanía y la necesidad de un nuevo proyecto territorial

MUÑOZ, Francesc. "**La urbanització dispersa : reptes nous per a les polítiques socials en el territori**". [en línia]. *Quaderns d'acció social i ciutadania : revista d'informació, anàlisi i investigació socials*, ISSN 1888-4636, núm. 3, setembre 2008, p. 55-59. < <http://www.ddgi.cat/participaciociutadana/material/reptesocialsurbanitzacio-Munoz.pdf> > [Consulta: abril 2009]

Resum

Francesc Muñoz evidencia en aquest article els paranys urbanístics davant els quals poden trobar-se els territoris intermedis (considerats per l'autor, aquells que tenen entre 5000 i 50000 habitants) amb una urbanització dispersa, per tal d'impulsar les seves polítiques. Tot i parlar en clau de polítiques socials, pot llegir-se un discurs entre línies, clarament aplicable a les polítiques culturals, així com la ubicació idònia dels equipaments culturals en aquests territoris descrits.

En les darreres tres dècades, les ciutats catalanes han vist revifar els seus espais públics, així com una revitalització dels centres urbans, on els equipaments han jugat un paper clau per crear cohesió social i cultural. Aquest, és el patró aplicable a les ciutats urbanes compactes; però les regles de joc són unes altres, quan ens trobem davant de territoris intermedis caracteritzats per la seva dispersió de nuclis urbans i on el cotxe esdevé imprescindible per moure's. En aquest context, els equipaments culturals, ja no té sentit ubicar-los en el nucli urbà (que no existeix), si no més aviat, cal tenir present a quin tipus de públic va dirigit l'equipament i les seves relacions amb l'espai que consideren com a propi, per esdevenir així un centre de cohesió en sí mateix.

Sumari: Polítiques socials de ciutat compacta en la urbanització dispersa? ; Les necessitats de serveis i equipaments socials desagregades segons el tipus de població ; La redefinició dels equipaments de proximitat en la urbanització dispersa ; Els riscos en matèria de protecció civil ; Les dificultats de cohesió social i d'identitat local ; Replantejar les polítiques socials per a la urbanització dispersa ;

PÉRIGOS, Samuel "**La mobilisation du champ patrimonial dans l'élaboration d'une identité 'petite ville'**". *Bulletin de l'Association de géographes français : géographies*, ISSN 0004-5322, vol. 85, núm. 1, 2008 , p. 23-32

Resum

Prenent com a punt de partida, l'observació efectuada a una vintena de municipis d'entre 3.000 i 15.000 habitants de la regió d'Isère entre els anys 1968 i 1999, juntament amb les opinions recollides a través d'entrevistes semi-dirigides a diversos actors implicats (professionals, tècnics, polítics), Samuel Périgois analitza en aquest article l'evolució de les formes d'urbanització dels petits municipis, tot relacionant-lo amb el contemporani procés de metropolitanització i reconstrucció de les regions i veure com són les noves formes de producció urbana.

Al llarg d'aquest període, s'observa un augment en les operacions de requalificació dels petits municipis. Tot comparant les polítiques culturals dels diferents ens amb les polítiques urbanístiques realitzades, es cospa una requalificació dels serveis de carrers i espais públics dels petits municipis observats.

Sumari: 1. Usages patrimoniaux et requalification des petites villes ; 2. Identité petite ville et urbanité référentielle ; Conclusion

Resum

La suburbanització, l'arribada de nous veïns, així com l'augment del turisme en l'àmbit rural, han aportat nous aires en el desenvolupament dels territoris. Polítics i tècnics del sector cultural han vist les noves expectatives que se'ls han obert en aquest espai: ha augmentat l'oferta i la qualitat del sector serveis de les zones rurals i la cultura, ha estat un dels punts clau.

Lafond-Grellety i Mazurier ofereixen en aquesta obra, en format de guia metodològica, tota una sèrie d'exemples i consells que permeten identificar els elements i recursos existents de les zones rurals, per tal de desenvolupar unes polítiques culturals coherents amb les especificitats dels territoris.

Sumari: Partie 1. L'élu rural et la culture : pourquoi s'engager? : I. Un monde rural en mutation ; II. La culture : une réponse à des besoins nouveaux ; III. Synthèse ; Partie 2. Les territoires de la culture : communes et surtout communautés de communes : I. à quelle échelle de population exercer la compétence culturelle? ; II. En premier lieu, la commune ; III. La communauté de communes, acteur pivot du développement ; IV. La communauté de communes et la compétence culturelle ; V. Deux exemples significatifs d'engagements d'intercommunalités ; Partie 3. Le pays : un nouveau territoire de réflexion et de coordination : I. Le pays, le nouveau venu dans le paysage institutionnel français ; II. Quatre exemples significatifs ; Partie 4. Guide méthodologique : comment construire une réflexion collective en faveur de la culture? : I. Préambule: à nouveau une précision de vocabulaire ; II. Première étape: connaître les acteurs en place, susciter leur expressions ; III. Deuxième étape : se conformer au projet global de territoire ; IV. Troisième étape: une réflexion sur les publics ; V. Quatrième étape: la professionnalisation ; VI. Cinquième étape: le lien avec les réseaux départementaux et régionaux ; Partie 5. Approche sectorielle : par quoi commencer? ; I. Les bibliothèques : un sujet primordial et durable ; II. Les arts plastiques : attention danger ; III. Le spectacle vivant : passer de l'événement ponctuel au vrai projet culturel ; IV. Le patrimoine : de nouvelles perspectives au service des habitants ; V. L'enseignement musical : un vrai service, mais très onéreux ; VI: Les festivals : une contribution minime au projet local de développement culturel ; Conclusion ; Bibliographie

“Prácticas de gestión en pueblos pequeños”. A: Conferencia Internacional sobre Políticas Culturales, 1a, 2005, Bilbao. *Kultur politikei buruzko nazioarteko i biltzarra*. Vitoria-Gasteiz : Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco , 2007. ISBN 978-84-457-2657-0. p. 339-341

Resum

En aquesta ponència es destaquen tres casos de pràctiques de gestió cultural en petits municipis bascos, per tal de deixar palesa com l'acció cultural als petits municipis pot ser possible. El poble d'Areatza, amb un projecte cultural, un pressupost avalat pel Ple municipal i una gestió cultural; el projecte de Parc Cultural Zerain (Zerain, Guipuzkoa) i; el Pla Director i estudi de viabilitat d'un museu/centre d'interpretació de l'àmbit de Peñacerrada/Urizarra, són els casos exemplificats.

Sumari: Diagnóstico de Areatza / Ibon Aldekoa Olabarri ; Parque cultural de Zerain / Andoni Alustiza Etxaluze ; Plan director y estudio de viabilidad de un museo/centro de interpretación del ámbit de Peñacerrada / Urizarra / Félix López de Ullibarri

ROQUES, Jean-Luc. **Inclusion et exclusion dans les petites villes : le rôle de la culture locale, de la mémoire et de l'école**. Paris : L'Harmattan, 2007. 199 p. ISBN 978-2-296-03339-9

Resum

Jean-Luc Roques, doctorat en sociologia i professor a la universitat de Montpellier III, analitza en la seva última publicació com, en moltes ocasions, els espais urbans acaben per eclipsar els petits municipis.

Estructurada en tres parts, i a través de tot un recull d'entrevistes fetes a joves autòctons i nousvinguts, l'autor comença presentant el context específic dels petits municipis per apreciar la dinàmica local en ells, per després assenyalar com aquest grup repensa el seu espai territorial i la seva història, a través dels propis projectes vitals. En última instància, s'examina la qüestió del manteniment d'un determinat tipus de cultura local en un municipi petit, l'espai que ocupa la "memòria selectiva" en el seu entorn social, així com el paper que juga el sistema educatiu com a agent socialitzador de primer ordre.

Sumari: Le contexte: Les problématiques concernant les petites villes ; Situation, dynamique et acteurs de la petite ville ; Le cas d'une petite ville ordinaire ; Les parcours: Méthodologie d'approche ; Les diverses manières de vivre sa ville, et l'école ; parcours et problèmes émergents ; Appropriation et filtrage : La préservation de la culture locale comme enjeu central ; La mémoire comme premier filtre défensif ; L'école comme second filtre défensif

SIBERTIN-BLANC, Mariette. **"La culture dans l'action publique des petites villes : un révélateur des politiques urbaines et recompositions territoriales"**. *Géocarrefour*, ISSN 0035-113X, vol. 83, núm. 1, 2008. p. 5-13

Resum

Les iniciatives culturals als petits municipis han anat en augment en els darrers anys. Amb cert retard, si ho comparem amb les àrees metropolitanes i ciutats, els governs locals (de municipis d'entre 3.000 i 20.000 habitants), han tendit a seguir tota una sèrie de mesures socials, econòmiques i territorials responen als diversos perfils que s'hi troben i en perspectives del desenvolupament del territori: integració de nousvinguts, la participació i els projectes de suport al desarrelament de la població dels territoris, són alguns trets a destacar.

La cultura ha jugat un paper clau en l'estructuració dels territoris, a la vegada que en aquesta escena local, es troben noves associacions i redefinicions de rols que aporten una altra lògica pragmàtica als projectes culturals.

Sumari: L'action culturelle, echos et reponse aux mutations territoriales ; Les acteurs de la scène culturelle locale: nouveaux partenariats et redefinition des rôles ; Conclusion ; Bibliographie

SIBERTIN-BLANC, Mariette. **"Différenciation territoriale et enjeux d'aménagement des petites villes : l'exemple de l'action culturelle"**. *Bulletin de l'Association de géographes français : géographies*, ISSN 0004-5322, vol. 85, núm. 1, 2008, p. 43-53

Resum

L'acció cultural és quelcom revelador a l'hora de parlar del desenvolupament dels petits municipis i creador de diferenciació. En aquest text s'assenyalen els factors que expliquen la variació de polítiques culturals que poden trobar-se en aquest terreny, tot analitzant diversos elements de diferenciació en termes d'acció cultural com la capacitat dels actors locals per articular-se i crear les diverses escales d'intervenció, intentar crear cooperació i transversalitat, així com fer front a les lògiques de sectorialització. Des d'aquest punt de vista, pot apreciar-se com, les estratègies de desenvolupament tenen un marcat caràcter distintiu entre els territoris.

Sumari: 1. Des facteurs structurels de l'inégale implication culturelle ; 2. La culture, objet de stratégies territoriales ; 3. La culture dans les petites villes : recompositions territoriales et enjeux d'aménagement

Vade Mecum : pour un projet culturel de territoire. [en línia]. [Marseille] : Association pour le Développement Culturel Européen et International (ADCEI) ; Réseau Interrégional d'Animation LEADER+ Sud-Est, 2006. 64 p.

< http://www.una-leader.org/leader/IMG/pdf/Vademecum_Culture_Territoire_RIA_Sud-Est.pdf >
[Consulta: abril 2009]

Resum

La present obra, en forma de guia de bones pràctiques, creada per l' *Association pour le Développement Culturel Européen et International* (ADCEI), en col·laboració amb xarxa interregional del programa europeu *Leader+* i *Société du Canal de Provence*, té per objectiu oferir als responsables polítics i coordinadors de projectes, recomanacions i exemples pràctics per dissenyar i implementar iniciatives culturals que contribueixin al desenvolupament local, sobretot en municipis rurals.

El Vade Mecum va néixer a partir de la necessitat de diversos grups d'acció local LEADER (Provença-Alpes, Costa Blava, Còrsega y Rhône-Alpes), per compartir preguntes, respostes i reflexions i experiències al voltant del recurrent tema de com contribuir al desenvolupament cultural dels territoris.

El document queda estructurat en tres parts: Primer comença desxifrant els elements bàsics d'un projecte cultural de territori; A continuació, es proposen els punts clau del mètode a desenvolupar per tal de posar a la pràctica el projecte cultural; I la tercera part del document, té per objecte destacar els principals objectius d'aquest entorn institucional, jurídic i professional, a través de tota una sèrie de d'experiències, reflexions i exemples.

Sumari: A. Qu'es-ce qu'un projet culturel de territoire? : 1. Un projet culturel de territoire s'inscrit dans la dynamique du développement local ; 2. Un projet culturel de territoire participe à l'attractivité de la zone concernée ; 3. Un projet culturel de territoire est facteur de développement économique et durable ; 4. Un projet culturel de territoire est générateur de cohésion et de lien sociaux ; 5. Un projet culturel de territoire implique les partenaires du territoire donné ; 6. Un projet culturel de territoire s'entoure de compétences ; B. Eléments de méthode pour mettre en oeuvre un projet culturel de territoire : 1. Diagnostic préalable : identifier les enjeux ; 2. Réfléchir et élaborer des propositions ; 3. Faisabilité et préfiguration ; 4. Préparer et réaliser un projet ; 5. Evaluer ; C. L'environnement d'un projet culturel de territoire : 1. Environnement institutionnel ; 2. L'environnement juridique ; 3. L'environnement professionnel ; Bibliographie